

23. Laatokan pienmuikku: »molkki».

Että Laatokasta saadaan pienempien jopa keskikokoistenkin siikojen kokoisia muikkuja lienee verrattain laajalti tunnettu tosiasia. Näitä suuria muikkuja nimitetään siellä rääpyksiksi. Suomenpuoleisilla Laatokan rantavesillä kalastetaan kuitenkin nuotalla myös pienikokoista muikkua ns. molkkeja, ajoittain erittäin runsaastikin. Laatokan pienmuikut ovat kokonsa puolesta tuntuvasti jäljellä useimpien Sisä-Suomen järvialueen samanikäisistä muikuista. Herää näin ollen kysymys, ovatko pien- ja suurmuikut eli molkit ja rääpykset saman kalalajin eri muunnoksia tai vaiko vain eri ikäasteita edustavia yksilöitä. Joskin seuraavissa selostuksissani esitän eräitä tietoja kummastakin muikkulaadusta, en tätänykyä katso voivani antaa lopullista vastausta edellä mainitsemaani kysymykseen.

Pienmuikkuja eli »molkkeja» olen ollut tilaisuudessa näkemään (ja mittaamaan) Lunkulansaarella Salmin pitäjässä heinäkuun puolivälissä 1909, Riiskassa ja Ylläpäässä Pyhäjärven pitäjässä elokuun jälkipuoliskolla 1913 sekä edelleen Ylläpäässä heinäkuun lopulla 1915.

Näissä nuotalla saatujen saaliitten näytteissä vallitsi, kuten hyvien muikkuvuosien saaliissa ainakin, se vuosiluokka, jolla oli toinen kasvukausi menossa. Tämänikäisiä, so. keväällä 1908 syksyn 1907 kudusta syntyneitä, oli Lunkulansaaren näytteissä n. 90 à 95 % saaliista; yhtä vanhoja, mutta keväällä 1912 syntyneitä, oli Riiskan näytteessä n. 83 % sekä Ylläpään näytteessä v. 1915 n. 87 % — viimeksimainitut tietenkin myöhempää vuosiluokkaa eli keväällä 1914 syntyneitä.

Mainittujen toisella ikävuodellaan olevien pikkumuikkujen koko on ollut erittäin pieni; keskipituus Lunkulansaaren näytteissä oli 8.5 sm (188 kpl.), Riiskan näytteessä 8.71 sm (53 kpl.), Ylläpään näytteissä elokuun lopulla 1913 8.67 sm (17 kpl.) ja heinäkuun lopulla 1915 7.87 sm (66 kpl.).

Kalojen keskipaino oli Riiskan näytteessä 6.79 g (53 kpl.), Ylläpään näytteissä v. 1913 6.58 g (17 kpl.) ja v. 1915 4.37 g (66 kpl.). Yhteen kiloon meni siis näitä toisella kasvukaudellaan olevia pikkumuikkuja Riiskan näytteen mukaan 147 kpl:tta, Ylläpään näytteiden mukaan 152 ja (v:n 1915 heinäkuussa) 229 kpl:tta.

Vanhempia kaloja on näytteissä ollut varsin vähän. Riiskan näytteessä oli kolmannella kasvukaudellaan olleita 11 kpl:tta; niiden keskipituus oli 9.96 sm, keskipaino 10.14 g, Ylläpään näytteessä (v. 1915) kahdeksan kappaletta, keskipituus 10.5 sm, keskipaino 10.0 g; kiloon kaloja on siis näitä mennyt 100 kpl. Vielä vanhempia on ollut ainoastaan kaksi kappaletta (Ylläpään näytteessä v. 1915).

Yksityiskohtaiset tiedot on nähtävissä seuraavasta yhdistelmästä.

Kuva 1. Pienmuikun pyynnissä käytetyn nuotan vetämistä rantatörmälle pystytettyjen pysyvien kiertimien eli ns. vorotain avulla Lunkulansaaren kivikkorantaa. Valok. heinäk. 1909.

1. Lunkulansaari: nuotalla saatuja »molkkeja» osaksi Pöllän, osaksi Lunkulan vesiltä heinäk. 13. ja 19. p:nä 1909

Toisella kasvukaudellaan olevia (suuremmista mahdollisesti jokunen kolmannellakin):

Koiraita, sm (kappaleluku suluissa milloin yhtä useampia): 6.5; 6.9; 7.1 (2); 7.2; 7.3; 7.4; 7.7 (3); 7.8 (6); 7.9 (7); 8.0 (6); 8.1 (3); 8.2 (3); 8.3 (3); 8.4 (4); 8.5 (7); 8.6 (5); 8.7 (8); 8.8 (7); 8.9 (5); 9.0 (3); 9.1 (2); 9.2; 9.3 (2); 9.4 (2); 9.5 (4); 9.6 (2); 9.8; 9.9; 10.0; 10.1; 10.3; 10.5; 10.8 (2). Yht. 98 kpl., keskipituus 8.8 sm.

Naaraita, sm: 6.6; 6.7; 6.9; 7.0; 7.1 (2); 7.2; 7.4 (2); 7.5 (2); 7.6 (3); 7.7; 7.8 (6); 7.9 (4); 8.0 (8); 8.1 (2); 8.2 (5); 8.3 (8); 8.4 (4); 8.5; 8.6 (3); 8.7 (3); 8.8 (2); 8.9 (3); 9.0 (5); 9.1 (5); 9.2 (2); 9.3; 9.4; 9.6; 9.7; 9.8; 10.0; 10.2; 10.3; 10.4; 10.5; 10.8 (2); 11.0; 11.4. Yht. 90 kpl., keskipituus 8.3 sm.

Molempia yhteensä 188 kpl. Kaikkien keskipituus 8.8 sm.

2. Riiskan vesillä (Pyhäjärven pit.) elok. 23. ja 28. p:nä 1913 saatuja »molkkeja».

Ensimmäisellä kasvukaudellaan olevia sm (suluissa painot sekä niistä ilmeten kappaleluku):

5.0 (1.2 g); 6.4 (2.3 g); 6.5 (2.7 g). Keskimäärä 5.97 (2.1 g).

Toisella kasvukaudellaan olevia sm (suluissa painot):

Koiraat: 8.2 sm (5.7 g); 8.3 (5.7, 5.7, 5.8 g); 8.4 (5.5, 6.3 g); 8.5 (6.2, 6.3 g); 8.6 (5.6, 6.1 g); 8.7 (6.7, 7.0 g); 8.9 (6.8, 7.6 g); 9.0 (7.1, 7.4 g); 9.2 (8.2 g); 9.3 (6.5 g). Yhteensä 18 kpl. Keskipituus 8.66 sm, keskipaino 6.46 g

Kuva 2. Pienmuikun pyyntiä nuotalla Pyhäjärven pitäjän Riiskan kylän hieta-pohjaisilta rantavesiltä, elokuulla 1913.

Naaraat: 8.1 sm (5.0, 5.2 g); 8.2 (5.0, 5.3, 5.7, 5.7 g); 8.3 (5.2, 5.3 g); 8.4 (5.7 g); 8.5 (6.2, 6.4 g); 8.6 (6.3, 6.9 g); 8.7 (6.8, 7.2 g); 8.8 (6.2, 7.0 g); 8.9 (7.2, 7.5, 7.6, 7.6, 8.1 g); 9.0 (7.0, 7.1, 7.6, 7.7, 8.0, 8.0 g); 9.1 (8.2, 8.3, 8.4 g); 9.2 (8.2, 8.4, 8.4 g); 9.3 (9.3 g). Yhteensä 35 kpl. Keskipituus 8.74 sm, keskipaino 6.96 g.

Molemmat sukupuolet: yhteensä 53 kpl., keskipituus 8.71 sm, keskipaino 6.79 g.

Kolmannella kasvukaudella olevia:

Koiraita 2 kpl.; 9.9 sm (8.5 g); 10.8 (12.6 g).

Naaraita 9 kpl.: 9.4 sm (9.8 g); 9.5 (9.2 g); 9.6 (9.1, 9.5 g); 9.8 (10.0 g); 9.9 (8.5 g); 10.0 (11.3 g); 10.3 (10.3 g); 10.8 (12.6 g).

Molempia yhteensä 11 kpl., keskipituus 9.96 sm, keskipaino 10.14 g.

Neljännellä kasvukaudellaan olevia yksi: 11.5 sm (17.9 g).

3. Ylläpäin vesillä Pyhäjärven pitäjässä elok. 24. pnä 1913 saatuja.

Ensimmäisellä kasvukaudellaan oleva: 1 kpl. pituus 7.3 sm, paino 3.0 g.

Toisella kasvukaudella olevia (suluissa painot):

Koiraita 9 kpl.: 8.2 sm (5.4 g); 8.3 (5.0 g); 8.5 (5.8 g); 8.8 (6.0, 6.5 g); 8.9 (6.8 g); 9.0 (7.3 g); 9.1 (6.6 g); 9.6 (8.6 g).

Naaraita 8 kpl.: 8.4 sm (5.1 g); 8.5 (6.0, 7.5 g); 8.8 (6.7, 7.1 g); 8.9 (6.8 g); 9.1 (6.2 g); 9.4 (8.5 g).

Molempia yhteensä 17 kpl., keskipituus 8.68 sm, keskipaino 6.58 g.

4. Ylläpäin vesiltä Pyhäjärven pitäjässä, heinäk. 25. pnä 1915; nuotalla saatuja.

Ensimmäisellä kasvukaudella oleva: 6.5 sm, 2.9 g.

Toisella kasvukaudella olevia:

Kuva 3. Laatokan pienmuikkuja, saatu elok. 23. pnä 1913 Pyhäjärven pitäjän Riiskan kylän vesiltä nuotalla. Miltei luonn. koko.

Yläriivi: ensimmäisellä kasvukaudellaan olevia: vasen 5.0 sm pitkä, painolleen 1.2 g, oikea 6.5 sm pitkä, painolleen 2.7 g.

Aletusten: toisella kasvukaudellaan oleva: 8.6 sm, 6.6 g, koiras; kolmannella kasvukaudellaan oleva: 9.6 sm, 9.1 g, naaras; neljännellä kasvukaudellaan oleva: 11.5 sm, 17.9 g, naaras.

Koiraita, sm (suluissa painot ja niistä ilmenevä kappaleluku); 7.0 (2.7, 2.7 g); 7.1 (3.3 g); 7.2 (3.2 g); 7.3 (3.2, 3.2 g); 7.5 (3.2, 3.6, 3.6, 3.7, 3.9 g); 7.7 4.1, 4.3, 4.4, 4.4 g); 7.9 (4.0, 4.1, 4.4 g); 8.0 (4.4, 4.4, 4.6 g); 8.1 (4.4, 4.7 g); 8.2 (4.9 g); 8.3 (4.9, 5.3 g); 8.5 (5.4, 5.5 g); 8.9 (7.2 g); 9.0 (6.4 g); 9.1 (7.6 g). Yhteensä 31 kpl., keskipituus 7.87 sm, keskipaino 4.38 g.

Naaraita, sm (suluissa painot ja niistä ilmenevä kappaleluku): 7.0 (2.9 g); 7.3 (3.1, 3.4 g); 7.4 (3.5 g); 7.5 (3.4, 3.7, 3.8, 3.9, 3.9 g); 7.6 (4.0, 4.1, 4.2 g); 7.7 (4.1, 4.3, 4.4, 4.4 g); 7.8 (4.6, 4.9 g); 7.9 (4.1, 4.2, 4.3, 4.9 g); 8.0 (4.3, 4.5 g); 8.1 (4.2, 4.6, 4.7 g); 8.2 (4.4 g); 8.3 (4.7, 4.9, 5.4 g); 8.5 (5.3 g); 8.6 (5.8 g); 8.7 (5.6, 6.4 g). Yhteensä 35 kpl., keskipituus 7.86 sm, keskipaino 4.37 g.

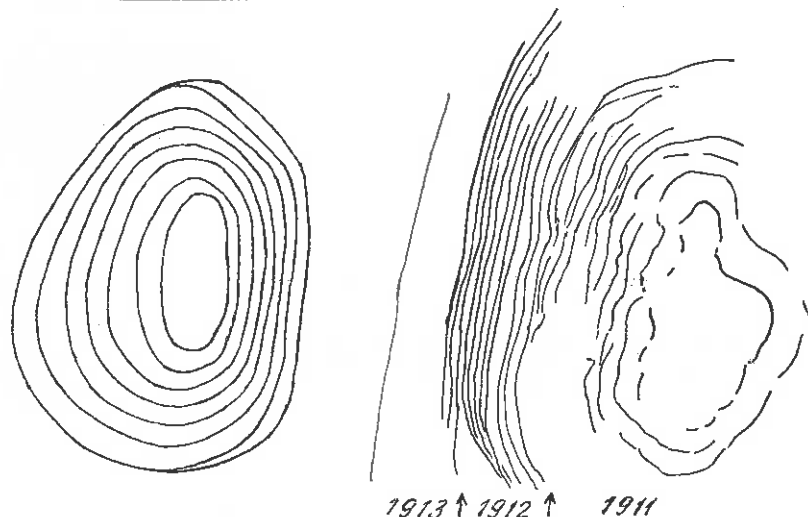
Molempia yhteensä 66 kpl., keskipituus 7.87 sm, keskipaino 4.37 g.

Kolmannella kasvukaudella olevia:

Koiraita 3 kpl. sm: 9.7 (8.3 g); 9.8 (8.1 g) ja 10.6 (10.3 g).

Naaraita 5 kpl. sm: 9.9 (7.5 g); 10.5 (10.3 g); 11.2 (10.3, 12.1, 13.1 g).

Molempia 8 kpl., keskipituus 10.51 sm, keskipaino 10.0 g.

Kuva 4. Piirroksia kahden Laatokan pienmuikun suomista. Suur. n. 40 kert. Vasemmalla ensimmäisellä kasvukaudellaan olevan kalan (6.4 sm, 2.3 g), oikealla kolmannella (9.8 sm, 10.0 g, naaras). Kalat saatu Riiskan kylän vesillä elok. 23. p:nä 1913.

Saaliista erikoisesti valittuja harvinaisen suuriksi ilmoitettuja yksilöitä ovat olleet seuraavat kaksi:

viidennellä kasvukaudellaan yksi: 13.3 sm ja 21.5 g, koiras, ja kuudennella niinkään yksi (hieman pienempi): 12.2 sm, paino 18.8 g, naaras.

Viimeksimainitun näytteen (Ylläpään) kaloista on suomujen kasvualojen perustalla laskettu kalojen kasvunopeus so. yksilöjen pituus aikaisempien kasvukausien päättyessä. Tulokseksi on saatu:

Toisella vuodelaan olevista ensimmäisen kasvuvuoden pituudeksi: Sm (kappaleluku suluissa): 4.9; 5.0; 5.3 (3); 5.5 (5); 5.6 (4); 5.7 (3); 5.8 (4); 5.9 (7); 6.0 (5); 6.1 (6); 6.2 (3); 6.3; 6.4 (2); 6.5 (3); 6.6; 6.7 (2); 7.0; 7.3. Yhteensä 53 kpl., keskipituus 5.95 sm.

Kuudesta kolmannella kasvukaudellaan olleesta yksilöstä on saatu

a) pituudeksi ensimmäisen kauden päättyessä, sm: 4.4; 5.1; 5.3; 5.6, 5.9 ja 5.9 eli keskipituudeksi 5.37 sm,

b) pituudeksi toisen kasvukauden päättyessä, sm: 7.6, 8.5, 9.3, 9.4, 10.1 ja 10.2 eli keskipituudeksi 9.18 sm.

Viidennellä kasvukaudellaan olleen koiras-yksilön pituuden kasvuksi on saatu arvot 5.0—6.2—7.8—10.8—13.3 sm sekä kuudennella olleen naaras-yksilön kasvukausi, 4.5—7.1—8.8—10.3—11.4—12.2 sm.

Nähdään siis, että kun Ylläpään toisen (v:n 1915) näytteen kaloista määrätään kasvunopeus suomujen kasvualojen mukaan, saadaan ensimmäisen kasvukauden keskipituudeksi 5.95 sm toisella vuodelaan ja 5.35 sm kolmannella vuodelaan olleista yksilöistä. Toisen vuoden keskipituudeksi on saatu 9.18 sm, kun se on määrätty kolmannella ikävuodelaan olleiden kalojen suomista.

24. Laatokan suurmuikku: »rääpys».

Laatokasta saadaan kuten tunnettu muikkuja, jotka koolleen vetävät vertoja siioille. Näitä muikkuja kutsutaan sielläpäin »rääpysiksi». Vv. 1909, 1913 ja 1915 minulla on ollut suurmuikkujakin nähtävänä samoilta seuduilta saatuina kuin pienmuikkuja, siis Lunkulansaaren vesiltä Koillis-Laatokasta ja Käkisalmen ja Pyhäjärven vesiltä Länsi-Laatokalta.

Kuva 1. Laatokan rantaa Pyhäjärven pitäjän Ylläpäässä: verkkoja kuivumassa; heinäkuulla 1915.

Valitettavasti ei v. 1909 vielä ollut käytettävänäni riittävää kokemusta muikkujen iän määrittämisestä, joten silloisista näytekalloista vain pituus ja osittain paino on merkitty muistiin.

Suurmuikuista ovat seuraavat tiedot käytettävänäni:

1. Lunkulansaari, heinäkuulla 1909.

a. Pöllän vesiltä saatu heinäk. 13. ja 19. p:nä nuottaa vedettäessä molkkien joukosta neljä koirasta ja kolme naarasta, jotka on katsottava suurmuikuiksi eli rääpysiksi.

Koiraat, sm: 13.5; 13.7; 14.5; 17.0 (paino 44 g).

Naaraat, sm: 17.5 (paino 45 g); 18.5 (paino 50 g); 32.0 (paino 313 g).

b. Hiivan vesiltä heinäk. 17. p:nä verkoilla saadusta suuremmasta saaliista 31 kalaa, joitten yhteinen paino oli 5.3 kg eli keskimäärin 170 g. Pituudelleen kalat olivat: